

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
MICHALA BOBKA
přednesené dne 16. července 2020¹

Věc C-761/18 P

**Päivi Leino-Sandberg
proti**

Evropskému parlamentu

„Kasační opravný prostředek – Přístup k dokumentům unijních orgánů – Nařízení (ES) č. 1049/2001 – Žádost třetí osoby o přístup k dokumentu, proti kterému bylo v době podání žádosti vedeno řízení u Tribunálu – Odepření přístupu ze strany Evropského parlamentu z důvodu ochrany soudního řízení – Žaloba na neplatnost – Nevydání rozhodnutí ve věci samé z důvodu dostupnosti požadovaného dokumentu na internetovém blogu adresáta dokumentu – Účel žaloby na neplatnost – Trvající právní zájem na podání žaloby – Důsledky zveřejnění určitého znění požadovaného dokumentu jeho adresátem pro soudní řízení“

I. Úvod

1. Pro příznivce vědeckofantastického žánru bude „cestování bez pohybu“ již navždy spojeno s románem Duna autora Franka Herberta², zejména v podání surrealistického fantasy filmu Davida Lynche z roku 1984³.

2. Je ale možné, aby na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1049/2001 o přístupu veřejnosti k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise⁴ existovalo „zpřístupnění bez poskytnutí“? To je, řečeno v poněkud zhuštěné metaforické zkratce, klíčová otázka kasačního opravného prostředku podaného v projednávané věci.

3. Navrhovatelka Päivi Leino-Sandberg se domáhala přístupu k dokumentu Evropského parlamentu. Její žádost byla zamítnuta z důvodu, že požadovaný dokument byl jeho adresátem napaden žalobou u Tribunálu⁵. Podle Parlamentu tedy nemohl být tento dokument zpřístupněn z důvodu ochrany soudního řízení podle čl. 4 odst. 2 druhé odrážky nařízení č. 1049/2001. Päivi Leino-Sandberg podala žalobu na neplatnost tohoto rozhodnutí u Tribunálu. Aniž o tom ale P. Leino-Sandberg nebo Parlament věděli, bylo již určité znění požadovaného dokumentu zpřístupněno na (soukromém) blogspotu, na kterém je zveřejnil adresát tohoto dokumentu. Na základě této skutečnosti Tribunál následně prohlásil, že o podané žalobě již není důvodné rozhodnout, neboť požadovaný dokument je již k dispozici na internetu.

1 – Původní jazyk: angličtina.

2 – První vydání: Chilton, Filadelfie, 1965.

3 – Jiní si však podle všeho slova „Travelling Without Moving“ spojují spíše s názvem třetího studiového alba britské funkové a acid jazzové skupiny Jamiroquai vydaného v roce 1996.

4 – Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 30. května 2001 (Úř. věst. 2001, L 145, s. 43, Zvl. vyd. 01/03, s. 331).

5 – Tento případ vedl později k vydání rozsudku ze dne 22. března 2018, De Capitani v. Parlament (T-540/15, EU:T:2018:167).

4. Jaké právní důsledky pro řízení probíhající před unijními soudy má skutečnost, že určité znění dokumentu, který je předmětem žádosti o přístup na základě nařízení č. 1049/2001, bylo třetí osobou zveřejněno na internetu? Lze mít za to, že se žaloba proti odepření zpřístupnění takového dokumentu stala bezpředmětnou, když žalobce nemá žádný další právní zájem na vyřešení sporu, původní zamítavé rozhodnutí daného orgánu, kterým byl přístup odepřen, stále platí a žalobci nikdy nebylo dotčeným orgánem poskytnuto žádné závazné znění požadovaného dokumentu?

II. Unijní právo

A. Nařízení č. 1049/2001

5. Článek 1 nařízení č. 1049/2001 stanoví:

„Účelem tohoto nařízení je

- a) vymezit zásady, podmínky a omezení z důvodu veřejného nebo soukromého zájmu pro výkon práva na přístup k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise (dále jen ‚orgány‘) uvedeného v článku 255 Smlouvy o ES tak, aby se zajistil co nejširší přístup k dokumentům,
- b) vytvořit pravidla zajišťující co nejjednodušší výkon tohoto práva a
- c) podporovat řádnou správní praxi při přístupu k dokumentům.“

6. Článek 2, nadepsaný „Oprávněné osoby a oblast působnosti“, stanoví:

„1. Všichni občané Unie a všechny fyzické a právnické osoby, které mají bydliště nebo sídlo v členském státě, mají právo na přístup k dokumentům orgánů, s výhradou zásad, podmínek a omezení vymezených v tomto nařízení.

[...]“

7. Článek 3 zakotvuje některé definice pro účely nařízení č. 1049/2001:

„[...]“

- a) ‚dokumentem‘ [se] rozumí obsah na jakémkoli nosiči (psaný či tištěný na papíře či uložený v elektronické formě nebo jako zvuková, vizuální nebo audiovizuální nahrávka) o záležitosti, která se týká politik, činností a rozhodnutí, jež spadají do působnosti orgánu;
- b) ‚třetí osobou‘ [se] rozumějí všechny fyzické nebo právnické osoby nebo subjekty mimo dotčený orgán, včetně členských států, ostatních orgánů a institucí Společenství, orgánů a institucí mimo Společenství a třetích zemí.“

8. Článek 4 nařízení č. 1049/2001 stanoví:

„1. Orgány odepřou přístup k dokumentu, pokud by zpřístupnění vedlo k porušení ochrany:

- a) veřejného zájmu, pokud jde o
 - veřejnou bezpečnost,
 - obranné a vojenské záležitosti,

- mezinárodní vztahy,
 - finanční, měnovou nebo hospodářskou politiku Společenství nebo členského státu;
- b) soukromí a osobnosti jednotlivce, zejména podle právních předpisů Společenství o ochraně osobních údajů.
2. Neexistuje-li převažující veřejný zájem na zpřístupnění, odepřou orgány přístup k dokumentu, pokud by jeho zpřístupnění vedlo k porušení ochrany
- obchodních zájmů fyzické nebo právnické osoby, včetně duševního vlastnictví,
 - soudního řízení a právního poradenství,
 - cílů inspekce, vyšetřování a auditu.
7. Výjimky uvedené v odstavcích 1 až 3 se uplatňují jen po dobu, po kterou je ochrana odůvodněna obsahem dokumentu. Výjimky lze uplatňovat nejdéle po dobu třiceti let. [...]"
9. Podle čl. 6 odst. 1 nařízení č. 1049/2001 žadatel nemusí uvádět důvody žádosti.
10. Článek 10 odst. 2 nařízení č. 1049/2001 stanoví:

„Pokud dotyčný orgán dokument již uveřejnil a tento dokument je žadateli snadno přístupný, může orgán splnit svou povinnost a zpřístupnit dokument tím, že žadateli sdělí, jak může požadovaný dokument získat.“

III. Skutkový stav a řízení

A. Skutečnosti předcházející sporu a řízení před Tribunálem

11. Skutkové okolnosti sporu a řízení před Tribunálem, jak jsou uvedeny v usnesení napadeném kasačním opravným prostředkem⁶ a jak vyplývají ze spisového materiálu, lze shrnout následovně.

12. Dne 8. července 2015 Evropský parlament rozhodnutím A(2015) 4931 (dále jen „požadovaný dokument“) odepřel Emiliu De Capitanimu přístup k dokumentům LIBE-2013-0091-02 a LIBE-2013-0091-03, které obsahovaly čtvrtý sloupec dvou tabulek vypracovaných v rámci tehdy probíhajících třístranných jednání. Dne 18. září 2015 podal E. De Capitani proti tomuto rozhodnutí o odepření přístupu žalobu na neplatnost u Tribunálu (dále jen „věc De Capitani“).

13. V mezidobí, patrně dne 12. července 2015, zveřejnil E. De Capitani okomentované znění požadovaného dokumentu na blogu⁷. V otevřené, html verzi tohoto blogspotu však byly některé části reprodukováného znění daného dokumentu podle všeho upraveny. Části vět či celé odstavce byly vyznačeny tučným písmem, jiné kurzivou, některé věty byly podtrženy a některé pasáže byly nejspíš i vyňaty. Do textu bylo rovněž vloženo několik vsuvek autora blogspotu, v nichž vyjádřil své poznámky nebo nesouhlas s tvrzeními Parlamentu.

⁶ – Usnesení ze dne 20. září 2018, Leino-Sandberg v. Parlament (T-421/17, nezveřejněné, EU:T:2018:628).

⁷ – Na webové stránce www.free-group.eu/2015/07/12/eus-laws-are-like-sausages-you-should-never-watch-them-being-made/ (kopie založena ve spise Tribunálu, ve znění ze dne 21. května 2020).

14. V prosinci 2016, kdy ještě stále probíhalo řízení ve věci De Capitani u Tribunálu, P. Leino-Sandberg (dále jen „navrhovatelka“), v té době profesorka mezinárodního a evropského práva na Univerzitě východního Finska, požádala Parlament (dále jen „odpůrce“), aby jí poskytl přístup k rozhodnutí Parlamentu týkajícímu se E. De Capitaniho žádosti. Uvedla, že přístup k požadovanému dokumentu je nezbytný k dokončení dvou výzkumných projektů, které probíhají pod jejím vedením.

15. Dne 23. ledna 2017 odpůrce odepřel navrhovatelce přístup k požadovanému dokumentu s odůvodněním, že jeho zpřístupnění by vedlo k porušení ochrany soudního řízení dle čl. 4 odst. 2 druhé odrážky nařízení č. 1049/2001. Navrhovatelka následně podala potvrzující žádost.

16. Dne 3. dubna 2017 odpůrce rozhodnutím A(2016) 15112 (dále jen „sporné rozhodnutí“) potvrdil své rozhodnutí, jímž byl navrhovatelce odepřen přístup k požadovanému dokumentu. Odpůrce zejména poukázal na skutečnost, že rozhodnutí o odepření vydané E. De Capitanimu bylo v té době napadeno u Tribunálu a jeho zveřejnění by mělo dopady na právo na spravedlivý proces a rovnost zbraní mezi účastníky řízení. Navíc by v důsledku tohoto rozhodnutí bylo ve větším rozsahu umožněno vyvíjet vnější tlak na soudní činnost a zasahovat do nerušeného průběhu diskuzí.

17. Dne 6. července 2017 podala navrhovatelka žalobu na neplatnost sporného rozhodnutí u Tribunálu. Odpůrce následně podal kasační odpověď.

18. Dne 14. listopadu 2017 Tribunál organizačním procesním opatřením přijatým na základě článku 89 svého jednacího řádu navrhovatelku upozornil na skutečnost, že E. De Capitani zveřejnil požadovaný dokument na shora uvedeném blogu⁸. Tribunál požádal navrhovatelku, aby uvedla, zda jí bylo vyhověno tím, že mohla mít přístup k požadovanému dokumentu on-line.

19. Dne 30. listopadu 2017 navrhovatelka odpověděla, že o dostupnosti požadovaného dokumentu na internetu se dozvěděla až v okamžiku, kdy jí to Tribunál oznámil. Uvedla, že jí nebylo vyhověno tím, že je dotčený dokument k dispozici na internetu.

20. Tribunál následně vyzval účastníky řízení, aby se v rámci druhé výměny spisů účastníků řízení soustředili na přípustnost žaloby navrhovatelky. V lednu 2018 podala navrhovatelka repliku. Dne 9. března 2018 podal odpůrce dupliku. V duplice bylo zejména uvedeno, že ani odpůrce sám o zveřejnění požadovaného dokumentu na internetu nevěděl, dokud jej na to Tribunál neupozornil. Podle odpůrce skutečnost, že navrhovatelka o tomto zveřejnění nyní ví, činí podle jeho názoru její žalobu na neplatnost bezpředmětnou. Parlament proto ve své duplice podal návrh na nevydání rozhodnutí ve věci samé.

21. Dopisy ze dne 15. března 2018 Tribunál účastníky řízení informoval, že se návrhem Parlamentu na nevydání rozhodnutí ve věci samé nezabýval, neboť tento návrh nebyl předložen ve formě samostatného podání, jak vyžaduje čl. 130 odst. 2 jednacího řádu.

22. Dne 27. března 2018 podal Parlament návrh na nevydání rozhodnutí ve věci samé ve formě samostatného podání. Podpůrně odpůrce uvedl, že by měl Tribunál žalobu navrhovatelky odmítnout jako nepřipustnou nebo zamítnout jako neopodstatněnou a uložit jí náhradu nákladů řízení.

23. Dne 5. dubna 2018 vyzval Tribunál navrhovatelku, aby podala vyjádření k návrhu odpůrce na nevydání rozhodnutí ve věci samé. Ve své replice navrhovatelka zdůraznila, že ani ona, ani odpůrce nevěděli o tom, že E. De Capitani umístil požadovaný dokument na internetovém blogu, až do okamžiku, kdy je o tom informoval Tribunál. Navrhovatelka uvedla, že výraz „zveřejněný“ je výrazem

8 – Poznámka pod čarou č. 7 v tomto stanovisku, spolu s hypertextovým odkazem uvedeným Tribunálem.

značně nevhodným, pokud byl určitý dokument umístěn soukromou osobou na blogu někde v kyberprostoru. Dále uvedla, že rozhodnutí Parlamentu, kterým jí byl odepřen přístup a které stále platí, nemůže být chráněno před soudním přezkumem jednoduše proto, že někdo umístil požadovaný dokument na blogu.

24. Mezitím dne 22. března 2018, zatímco ještě stále probíhalo řízení v prvním stupni v projednávané věci, Tribunál rozhodl ve věci *De Capitani*. Zrušil rozhodnutí Parlamentu týkající se *E. De Capitaniho*, přičemž konstatoval, že Parlament porušil čl. 4 odst. 3 první pododstavec nařízení č. 1049/2001 tím, že v průběhu řízení odmítl zpřístupnit čtvrtý sloupec dotčených dokumentů s odůvodněním, že by to vážně ohrozilo jeho rozhodovací proces⁹.

B. Napadené usnesení a řízení před Soudním dvorem

25. Ve svém usnesení ze dne 20. září 2018 (dále jen „napadené usnesení“)¹⁰ Tribunál rozhodl, že o žalobě podané navrhovatelkou již není důvodné rozhodnout.

26. Podstatou rozhodnutí Tribunálu je, že žaloba na neplatnost rozhodnutí o odepření přístupu k dokumentům se stala bezpředmětnou, když byly dotčené dokumenty zpřístupněny třetí osobou a žalobce k nim může mít přístup a využít je stejně legálním způsobem, jako kdyby je získal na základě své žádosti podané na základě nařízení č. 1049/2001¹¹. Vzhledem k tomu, že úplné znění požadovaného dokumentu bylo zpřístupněno samotným adresátem tohoto dokumentu, není pochyb o tom, že jej navrhovatelka může použít zcela legálním způsobem pro účely své univerzitní práce¹².

27. Tribunál dále uvedl, že je nepravděpodobné, že by se údajná protiprávnost odepření přístupu mohla opakovat i v budoucnu, mimo rámec zvláštních okolností projednávané věci. Odepření přístupu k požadovanému dokumentu ze strany odpůrce bylo vázáno na zvláštní okolnosti projednávané věci a jednalo se o opatření *ad hoc*, neboť zaprvé řízení ve věci *De Capitani* stále probíhalo a zadruhé žádost navrhovatelky byla podána v kontextu intenzivních diskusí na blozích a názorů, které mohly s určitou pravděpodobností ovlivnit stanovisko odpůrce ve věci¹³. Dále, požadovaný dokument zpřístupnil sám jeho adresát, nikoliv odpůrce, takže navrhovatelka nemůže podle názoru Tribunálu odpůrci vytýkat, že využil zdržovací taktiky tím, že se zpřístupněním dokumentu – o jehož zpřístupnění bylo žádáno – vyčkával, dokud nebude podán případný opravný prostředek u unijních soudů¹⁴.

28. Tribunál tudíž dospěl k závěru, že se žaloba podaná navrhovatelkou stala s ohledem na zpřístupnění požadovaného dokumentu *E. De Capitani* bezpředmětnou. Nebylo tedy podle jeho názoru již důvodné rozhodnout ani ve věci samé, ani o návrzích Finské republiky a Švédského království na vstup do řízení v postavení vedlejších účastníků. Tribunál rozhodl tak, že každý účastník ponese vlastní náklady řízení. Rovněž rozhodl tak, že Finská republika a Švédské království ponесou vlastní náklady řízení.

29. Kasačním opravným prostředkem podaným v projednávané věci se navrhovatelka domáhá, aby Soudní dvůr zrušil napadené usnesení, vydal konečné rozhodnutí ve věci a uložil odpůrci náhradu nákladů řízení, včetně nákladů vynaložených vedlejšími účastníky.

9 – Rozsudek ze dne 22. března 2018, *De Capitani v. Parlament* (T-540/15, EU:T:2018:167).

10 – Usnesení ze dne 20. září 2018, *Leino-Sandberg v. Parlament* (T-421/17, nezveřejněné, EU:T:2018:628).

11 – Bod 27 napadeného usnesení.

12 – Bod 28 napadeného usnesení.

13 – Bod 33 napadeného usnesení.

14 – Bod 35 napadeného usnesení.

30. Na podporu svého kasačního opravného prostředku uvádí navrhovatelka dva důvody. Zaprvé navrhovatelka tvrdí, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení, když konstatoval, že se spor stal bezpředmětným. Zadruhé tvrdí, že se dopustil nesprávného právního posouzení a procesních pochybení, když konstatoval, že zanikl právní zájem navrhovatelky na podání žaloby.

31. Ve své kasační odpovědi Parlament tvrdí, že oba důvody kasačního opravného prostředku musí být odmítnuty buď jako zčásti nepřípustné a zamítnuty jako zčásti neopodstatněné, nebo zamítnuty jako neopodstatněné.

32. Navrhovatelka podala repliku a Parlament dupliku.

33. Finská republika a Švédské království vstoupily do řízení jako vedlejší účastníci na podporu návrhových žádání navrhovatelky.

IV. Posouzení

34. Toto stanovisko je strukturováno následovně. Nejprve se budu zabývat vztahem mezi oběma důvody kasačního opravného prostředku uváděnými navrhovatelkou, zejména rozdílem mezi účelem („purpose“) (či předmětem („object“)) žaloby na neplatnost a (zůstatkovým) dalším právním zájmem na vedení řízení v případě, že původní předmět řízení ztratí svůj účel (A). Následně posoudím první důvod kasačního opravného prostředku (B). Vzhledem k tomu, že sdílím názor navrhovatelky, že předmět sporu v projednávané věci neodpadl, a prvnímu důvodu kasačního opravného prostředku je tedy potřeba vyhovět, budu se následně pouze krátce zabývat druhým důvodem kasačního opravného prostředku (C) a poté vyslovím závěr ohledně toho, jak by mělo být o projednávaném kasačním opravném prostředku rozhodnuto (D).

A. Ke vztahu mezi oběma důvody kasačního opravného prostředku uváděnými navrhovatelkou

35. Ve svém kasačním opravném prostředku uvedla navrhovatelka dva důvody: zaprvé, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení, když konstatoval, že se spor *stal bezpředmětným*; zadruhé, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení, když konstatoval, že *zanikl právní zájem* na podání žaloby.

36. Pokud jde o vztah mezi oběma důvody kasačního opravného prostředku, navrhovatelka tvrdí, že napadené usnesení nesprávně zaměnilo údajnou bezpředmětnost žaloby na neplatnost s právním zájmem na podání žaloby. V tomto případě se nicméně jedná o dva odlišné právní pojmy, které je potřeba posuzovat samostatně. Odpůrce má za to, že podmínka trvání existence předmětu žaloby musí být posuzována společně s trváním právního zájmu na podání žaloby.

37. Podle judikatury Soudního dvora platí, že *právní zájem* žalobce *na podání žaloby* musí existovat ve vztahu k předmětu žaloby ve fázi jejího podání, neboť jinak by byla nepřípustná. Tento předmět sporu, stejně jako právní zájem na pokračování v řízení, musí existovat až do vydání soudního rozhodnutí, neboť jinak by nebylo vydáno rozhodnutí ve věci samé, což předpokládá, že žaloba může ve svém výsledku přinést prospěch účastníku řízení, který ji podal¹⁵.

15 – Viz například rozsudky ze dne 7. června 2007, Wunenburger v. Komise (C-362/05 P, EU:C:2007:322, bod 42); ze dne 17. dubna 2008, Flaherty a další v. Komise (C-373/06 P, C-379/06 P a C-382/06 P, EU:C:2008:230, bod 25); ze dne 28. května 2013, Abdulrahim v. Rada a Komise (C-239/12 P, EU:C:2013:331, bod 61); ze dne 9. listopadu 2017, HX v. Rada (C-423/16 P, EU:C:2017:848, bod 30); ze dne 23. listopadu 2017, Bionorica a Diapharm v. Komise (C-596/15 P a C-597/15 P, EU:C:2017:886, body 84 a 85); a ze dne 4. září 2018, ClientEarth v. Komise (C-57/16 P, EU:C:2018:660, bod 43).

38. Žalobce může mít nadále právní zájem na zrušení rozhodnutí buď proto, aby dosáhl zjednáání nápravy své situace, nebo aby přiměl orgán, jenž akt vydal, k tomu, že v budoucnu provede odpovídající změny a zabrání tak nebezpečí, že se protiprávnost, kterou je tento akt údajně postižen, v budoucnu zopakuje¹⁶.

39. Souhlasím s odpůrcem, že by se předmět žaloby na neplatnost a trvající právní zájem na podání žaloby mohly do určité míry překrývat. Je rovněž zjevné, že použitá terminologie není vždy konzistentní. Například výraz „účel“ („purpose“) sporu je používán *promiscue s* výrazem „předmět“ („object“), „podstata“ („subject-matter“), či dokonce „záměr“ („objective“). Nadto platí, že pokud je zřejmé, že požadovaný dokument byl v mezidobí daným orgánem zpřístupněn, a žadatelově původní žádosti bylo v podstatě vyhověno, uchyluje se Soudní dvůr k velice zběžnému posuzování právního zájmu, což může vést až k odpadnutí „účelu“ žaloby posuzovaného jako jeden z faktorů v celkovém kontextu trvání právního zájmu na podání žaloby¹⁷.

40. Pokud jde nicméně o logiku věci, Soudní dvůr skutečně obecně rozlišuje mezi dvěma druhy právních zájmů: zaprvé *původním* právním zájmem žalobce na podání žaloby a zadruhé *zůstatkovým, dalším* právním zájmem žalobce, který přetrvává i poté, co určitá událost vedla k zániku původního právního zájmu.

41. Přeloženo do terminologie konkrétně používané v aktuálním kontextu sporů týkajících se přístupu k dokumentům na základě nařízení č. 1049/2001, předmětem žaloby¹⁸ podávané za účelem uplatnění práv na přístup je zrušení sporných rozhodnutí. Toto je nepochybně *formální* předmět žaloby: dosáhnout zrušení nepříznivého rozhodnutí, a tak donutit dotčený orgán, aby ve věci rozhodl znovu. O žalobě na neplatnost zamítavého rozhodnutí o přístupu k požadovanému dokumentu je rovněž možno říci, že základem této žaloby je *věcný* předmět, resp. v tomto smyslu (postranní) účel: získat dokument dotčený původní žádostí o přístup.

42. Žalobce si zachovává *původní právní zájem* (a žaloba nemůže být bezpředmětná), nenastane-li některá z následujících dvou možností: i) napadené rozhodnutí je formálně zrušeno (zánik předmětu sporu z *formálního* hlediska), nebo ii) orgán přiznává žalobci úplný přístup k požadovanému dokumentu, aniž nezbytně zruší dřívější rozhodnutí, čímž žalobci zcela vyhoví (zánik předmětu sporu z *věcného* hlediska).

43. Dále, i za předpokladu, že takový původní právní zájem skutečně odpadl, si žalobce stále může zachovat *zůstatkový právní zájem* na podání žaloby či, jak je v praxi ještě častější, dovést řízení až ke konečnému soudnímu výroku, navzdory skutečnosti, že již žalobce požadovaný dokument v průběhu tohoto řízení obdržel.

44. Ve vztahu k posledně uvedenému případu se v judikatuře Soudního dvora odráží zejména dva možné scénáře. První scénář, že si žalobce zachová právní zájem na podání žaloby, „aby dosáhl zjednáání nápravy své situace“. Na tomto základě například Soudní dvůr rozhodl, že žaloba na neplatnost si může zachovat význam jako základ pro případnou žalobu na náhradu škody¹⁹.

16 – Viz například rozsudky ze dne 7. června 2007, Wunenburger v. Komise (C-362/05 P, EU:C:2007:322, bod 50); ze dne 28. května 2013, Abdulrahim v. Rada a Komise (C-239/12 P, EU:C:2013:331, bod 63); a ze dne 4. září 2018, ClientEarth v. Komise (C-57/16 P, EU:C:2018:660, bod 48).

17 – Viz například rozsudek ze dne 4. září 2018, ClientEarth v. Komise (C-57/16 P, EU:C:2018:660, body 43 až 52).

18 – Záměrně používám výraz „předmět“ („object“) žaloby oproti anglickým překladům některých rozsudků Soudního dvora v této oblasti, které používají pojem „účel“ („purpose“) žaloby.

19 – Viz například rozsudky ze dne 5. března 1980, Könecke Fleischwarenfabrik v. Komise (76/79, EU:C:1980:68, bod 9), a ze dne 28. května 2013, Abdulrahim v. Rada a Komise (C-239/12 P, EU:C:2013:331, bod 64).

Přetrvávání takového právního zájmu je třeba posuzovat *in concreto* a zejména s ohledem na důsledky tvrzené protiprávnosti²⁰. Druhým scénářem je scénář, že si žalobce zachová právní zájem na vedení řízení, „aby přiměl orgán, jenž akt vydal, k tomu, že v budoucnu provede odpovídající změny a zabrání tak nebezpečí, že se protiprávnost, kterou je tento akt údajně postižen, v budoucnu zopakuje“²¹.

45. Souhrnně lze říci, že původní právní zájem na podání žaloby na neplatnost přetrvá až do okamžiku, kdy bude napadené rozhodnutí formálně zrušeno, nebo dokud žalobci nebude plně věcně vyhověno. Jakýkoli jiný (další či zůstatkový) právní zájem se bude vztahovat ke všem ostatním skutečnostem, které by mohly vést Soudní dvůr nicméně k tomu, aby ve věci rozhodl, přestože původní předmět žaloby zanikl.

46. Pokud jde o pořadí posuzování, je důležité říci, že uvedené dvě kategorie jsou dvěma po sobě jdoucími (chrono-)logickými fázemi. Je tomu tak pouze v případě, že je v první fázi zjištěno, že žalobce pozbyl původní právní zájem na podání žaloby, bude potřeba posuzovat fázi druhou. A naopak, dokud nebylo žalobci ani formálně, ani věcně v plném rozsahu vyhověno, není potřeba zabývat se případným jiným nebo dalším právním zájmem na vydání zrušovacího rozhodnutí unijním soudem.

47. Z těchto důvodů považuji v projednávané věci za užitečné posoudit ony dva důvody kasačního opravného prostředku uplatněné navrhovatelkou: postupně. Tyto důvody totiž představují logické pořadí, v němž je potřeba otázku právního zájmu na vedení sporu řádně posuzovat.

B. K prvnímu důvodu kasačního opravného prostředku

48. Podstatou prvního důvodu kasačního opravného prostředku je, zda bylo navrhovatelce věcně vyhověno, a zda tedy původní předmět (a původní právní zájem na podání žaloby) odpadl.

49. Navrhovatelka, podporovaná finskou a švédskou vládou, tvrdí, že jí vyhověno nebylo. Odpůrce sporné rozhodnutí nezrušil. Jak plyne z rozsudku ve věci ClientEarth²², zveřejnění dokumentů, o jejichž zpřístupnění bylo žádáno, není relevantním faktorem pro určení, zda nedošlo k zániku předmětu žaloby. Kromě toho navrhovatelka rovněž tvrdí, že od Parlamentu nikdy neobdržela závazné znění požadovaného dokumentu. Ve výzkumu, který vede, nemůže vycházet z jakýchkoli částečných a nezávazných informací stažených ze soukromých blogů na internetu.

50. Podle odpůrce se žaloba navrhovatelky stala bezpředmětnou po zjištění, že požadovaný dokument byl jeho adresátem zveřejněn. Blog, na který E. De Capitani tento dokument umístil, byl navrhovatelce s vysokou pravděpodobností znám, neboť na něm byly zveřejněny i její vlastní příspěvky. Navrhovatelka tedy mohla mít k tomuto dokumentu přístup a využít jej legální cestou pro účely svého akademického výzkumu nebo za jakýmkoli jiným účelem.

51. Ze spisu vedeného Tribunálem není zřejmé a Soudnímu dvoru nebylo sděleno, že by Parlament někdy v minulosti své původní zamítavé rozhodnutí *formálně* zrušil. Tato situace tedy v projednávané věci nenastala, a není tak potřeba se jí zabývat.

52. Bylo navrhovatelce věcně vyhověno, čímž původní předmět (a původní právní zájem na podání žaloby) odpadl?

20 – Viz například rozsudek ze dne 28. května 2013, Abdulrahim v. Rada a Komise (C-239/12 P, EU:C:2013:331, bod 65).

21 – Viz například rozsudek ze dne 28. května 2013, Abdulrahim v. Rada a Komise (C-239/12 P, EU:C:2013:331, bod 63), v kontextu omezujících opatření a zachování právního zájmu žalobce, byť bylo jeho jméno vyškrtáno ze seznamu, na jehož základě byla tato opatření uložena, nebo rozsudek ze dne 4. září 2018, ClientEarth v. Komise (C-57/16 P, EU:C:2018:660, body 49 až 54).

22 – Rozsudek ze dne 4. září 2018, ClientEarth v. Komise (C-57/16 P, EU:C:2018:660).

53. Otázka původního i trvajících právního zájmu na vedení řízení je, jak je zjevné již z předchozího oddílu, záležitostí řízení u unijních soudů. Existuje ještě, vzhledem ke změně okolností projednávané věci, předmět žaloby? I když je otázka právního zájmu na vedení řízení do značné míry nezávislou a průřezovou kategorií, která je použitelná na jakýkoli druh sporného řízení u unijních soudů, je stejně tak spojena s předmětem či oblastí práva, v jejichž rámci je žaloba podána. Jak jinak by bylo možné posoudit, zda je či není žaloba bezpředmětná, a tudíž potenciálně účelová, když nárok, který se snaží navrhovatelka vymoci podle unijního práva, není zřejmý?

54. Z tohoto důvodu zahájím následující pasáž stanoviska právě touto připomínkou: jaká jsou vlastně práva jednotlivců (a jim odpovídající povinnosti orgánů) dle nařízení č. 1049/2001, které se navrhovatelka, domáhající se zrušení zamítavého rozhodnutí o přístupu vydaného určitým orgánem, snaží vymoci? (1) Dále se budu zabývat tím, co je podle všeho kritériem užitým Tribunálem v projednávané věci při určování toho, zda bylo navrhovatelce věcně vyhověno (2). Následně s využitím projednávané věci jako příkladu prokáži, proč je toto kritérium pojmově nesprávné a v praxi neudržitelné (3), a na závěr uvedu, co by toto kritérium mělo zahrnovat (4).

1. K právům jednotlivců dle nařízení č. 1049/2001

55. Článek 2 odst. 1 nařízení č. 1049/2001 výslovně zakotvuje (subjektivní) *právo* na přístup k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise, které mají „[v]šichni občané Unie a všechny fyzické a právnické osoby, které mají bydliště nebo sídlo v členském státě“. Podle čl. 2 odst. 3 uvedeného nařízení se toto právo vztahuje v podstatě na „všechny dokumenty, které má orgán v držení, to znamená na dokumenty, které vytvořil nebo obdržel a které má v držení, a to ve všech oblastech činnosti Evropské unie“.

56. Jak je to ale s dokumenty, které již byly veřejnosti zpřístupněny, které jsou veřejně dostupné? Legislativní historie nařízení č. 1049/2001, jakož i systematika stávající podoby nařízení nabízejí v tomto ohledu poměrně jasnou odpověď.

57. Zaprvé, pokud jde o legislativní historii nařízení č. 1049/2001, návrh Komise zakotvil výjimku z přístupu k dokumentům, když stanovil, že dotčené nařízení se nevztahuje na „dokumenty, které již byly zveřejněny nebo zpřístupněny veřejnosti jiným způsobem“²³. V průběhu legislativního procesu však Parlament nejen vyjádřil záměr toto navrhované ustanovení vymazat, ale dokonce navrhl přijetí ustanovení (návrh čl. 2a odst. 1), v němž by bylo výslovně stanoveno, že „právo na přístup k dokumentům orgánů zahrnuje i přístup ke zveřejněným dokumentům“²⁴. Byl to tedy podle všeho právě Parlament, kdo zamýšlel mezi dokumenty, jejichž zpřístupnění lze od unijního orgánu požadovat na základě nařízení č. 1049/2001, zahrnout i dokumenty, které již byly veřejnosti zpřístupněny jiným způsobem (tedy dokumenty, které byly obecně zpřístupněny samotným unijním orgánem nebo třetí osobou).

58. Zadruhé, pokud jde o vnitřní logiku nařízení č. 1049/2001, lze podle všeho říci, že současné znění nařízení volí určitou střední cestu. Konkrétně v případě dokumentů, které již *dotyčný orgán* uveřejnil a které jsou žadateli snadno přístupné, stanoví čl. 10 odst. 2 nařízení č. 1049/2001 upravenou povinnost unijního orgánu vůči žadateli. Za těchto okolností není unijní orgán povinen požadovaný dokument poskytnout, ale je oprávněn pouze žadatele *informovat*, jak může požadovaný dokument získat.

23 – Článek 2 odst. 2 návrhu nařízení, kde není uvedena žádná definice toho, co znamená výraz „jiným způsobem“. [COM (2000) 30 – 2000/0032(COD)].

24 – Zpráva Evropského parlamentu ze dne 27. října 2000 o návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o přístupu k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise (rozšířený Hughesův postup) - Výbor pro svobody a práva občanů, spravedlnost a vnitřní věci COM(2000) 30 – 2000/0032(COD), PE 285.961. Viz zejména strany 19, 20 a 72. Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

59. Rád bych na tomto místě zdůraznil dvě skutečnosti, které ze znění čl. 10 odst. 2 dotčeného nařízení jasně vyplývají. Zaprvé formulaci, *pokud dotyčný orgán dokument již uveřejnil*, by s trochou benevolence bylo možno vykládat tak, že to znamená, že dokument byl zveřejněn buď dotčeným orgánem, nebo možná též kterýmkoli jiným orgánem, samozřejmě za podmínky, že neexistují pochybnosti o pravosti požadovaného dokumentu²⁵. Zadruhé je zde v každém případě vždy přítomno ono „úřední schválení“ vyhotovení, na něž se odkazuje, když je *žadatel informován o tom, jak může požadovaný dokument získat*.

60. Nařízení č. 1049/2001 se nezmiňuje o zpřístupnění dokumentů veřejnosti *třetími osobami*. „Třetí osoby“ sice definuje ve svém čl. 3 písm. b), avšak z jiných důvodů, zejména ve vztahu k přístupu k dokumentům třetích osob podle čl. 4 odst. 4. Rozhodně nepředvídá, že by měla být povinnost poskytnout přístup plněna třetí osobou, a už vůbec ne osobou soukromou²⁶. To je ovšem naprosto logické.

61. Zaprvé, pokud jde o legislativní znění, nařízení č. 1049/2001 nestanoví žádnou výjimku ve vztahu ke skutečnosti, že byl požadovaný dokument zveřejněn třetí osobou. Výjimky z přístupu jsou taxativně stanoveny v článku 4 nařízení č. 1049/2001.

62. Zadruhé, pokud jde o cíl nařízení č. 1049/2001, je možno poukázat na článek 1 a body 1, 2, 3 a 4 odůvodnění tohoto nařízení, z nichž plyne, že jeho účelem je zajistit průhlednost a otevřenost uvnitř unijních orgánů, na které se toto nařízení vztahuje, a zaručit každému občanu Evropské unie co nejširší možný přístup k unijním dokumentům a co nejsnazší výkon tohoto práva prostřednictvím přímého dialogu mezi orgánem a žadatelem. Žadatel má tedy nárok na odpověď dotčeného unijního orgánu, a to i pokud jde o veřejně přístupné dokumenty.

63. Zatřetí je „úřední schválení“ dotčeného dokumentu orgánem podle čl. 10 odst. 2 klíčové, pokud jde o úplnost, neporušenost, pravost a oprávněné použití tohoto dokumentu. Je zřejmé, že nikdo by nebyl oprávněn vydávat informace nalezené někde na internetu za úřední dokument nebo za vyjádření stanoviska dotčeného orgánu, dokud a pokud by neobdržel originál daného dokumentu nebo úřední odpověď, či alespoň jasné schválení vydané tímto orgánem, že to, co bylo na internetu nalezeno, tento orgán skutečně vydal a je to odrazem jeho oficiálního stanoviska. Jakákoli taková informace dle čl. 10 odst. 2 je o to důležitější, jestliže unijní orgán přístup k danému dokumentu původně odepřel na základě výjimek stanovených v článku 4 tohoto nařízení.

64. Shora uvedené lze shrnout tak, že z nařízení č. 1049/2001 jasně vyplývá, že občané Evropské unie mají subjektivní právo na přístup. Je-li u určitého orgánu podána individuální žádost, má tento orgán v zásadě tři možnosti. Zaprvé poskytnout přístup. Zadruhé přístup odepřít s vysvětlením, proč přístup poskytnout nelze. Zatřetí, pokud si to orgán přeje, a v podstatě jako způsob poskytnutí kladné odpovědi dle první možnosti, může dotčený orgán poskytnout odpověď podle čl. 10 odst. 2. Dotčený orgán může žadatele nasměrovat na místo, kde může požadované informace sám nalézt, které je snadno přístupné, čímž rovněž zaručuje pravost a spolehlivost informací, na které takto odkazuje.

65. Avšak zpřístupněním dokumentu veřejnosti třetí osobou není právo žadatelů na odpovídající odpověď dotyčného unijního orgánu podle nařízení č. 1049/2001 ani splněno, ani tímto nezaniká. Ani znění, ani duch tohoto nařízení nenasvědčuje tomu, že by jasné a konkrétní povinnosti, jimiž jsou unijní orgány vázány, mohly být v podstatě delegovány na třetí osobu.

25 – Tak například odpověď Komise žadateli, podle níž jsou požadované dokumenty ve skutečnosti dostupné na (jasně specifikované) internetové stránce Rady, by odpovídala duchu čl. 10 odst. 2, byť patrně nikoli, přísně vzato, jeho znění.

26 – Potenciální (koordinované) zpřístupnění požadovaného dokumentu členskými státy na základě článku 5 uvedeného nařízení je jinou otázkou.

2. Jurašinović

66. Nespokojený žadatel, který se domnívá, že jeho práva zaručená nařízením č. 1049/2001 byla porušena, obvykle podá žalobu na neplatnost zamítavého rozhodnutí přijatého dotčeným orgánem. V souvislosti s takovou žalobou může původní a trvající předmět sporu věcně zaniknout, pokud, obvykle v průběhu řízení, dotčený orgán nakonec poskytne úplný přístup k tomu, co bylo požadováno, čímž věcně vydá kladné rozhodnutí a poskytne přístup dle čl. 10 odst. 1. Stejně tak by bylo myslitelné, že by daný orgán s žadatelem v průběhu takového řízení komunikoval, přičemž by jej informoval o tom, že daný dokument je nyní veřejně přístupný dle čl. 10 odst. 2, a poskytl mu informace o místě, kde se dokument nachází, čímž by se zaručil za neporušenost a pravost tohoto dokumentu.

67. K žádnému takovému věcnému vyhovění v projednávané věci zjevně nedošlo, ledaže bychom se jako rozhodnutí podle čl. 10 odst. 2 nařízení č. 1049/2001²⁷ pokoušeli vykládat buď dupliku Parlamentu, nebo jeho následný návrh na nevydání rozhodnutí ve věci samé v rámci řízení u Tribunálu (přičemž podstata tohoto rozhodnutí by byla bývala, možná poněkud překvapivě, navrhovatelce doručena prostřednictvím Tribunálu).

68. V bodech 27 a 28 napadeného usnesení, především s odvoláním na rozsudek ve věci Jurašinović v. Rada (dále jen „Jurašinović“)²⁸, nicméně Tribunál konstatoval, že: „žaloba na neplatnost rozhodnutí, kterým byl odmítnut přístup k dokumentům, je podle judikatury bezpředmětná v případě, že dotčené dokumenty byly zpřístupněny třetím subjektem a žadatel měl k uvedeným dokumentům přístup a mohl je zákonným způsobem použít, jako kdyby je získal v důsledku své žádosti podané podle nařízení č. 1049/2001 [...]“. Tato judikatura se *a fortiori* použije v projednávané věci, když úplné znění požadovaného dokumentu bylo zpřístupněno samotným adresátem daného dokumentu, takže není pochyb o tom, že jej žalobkyně může zcela legálně použít pro účely své univerzitní práce.

69. Jak již bylo nastíněno výše, obecná procesní kategorie právního zájmu na podání žaloby může být chápána tak, že je do určité míry nezávislá na hmotných právech, k jejichž uplatnění žaloba směřuje²⁹. Taková procesní kategorie by tak nemusela zcela odpovídat hmotněprávní stránce věci. Kromě toho by mělo být vymezování kategorie právního zájmu na podání žaloby prováděno s rozumnou mírou pragmatismu. Unijní soudy totiž, stejně jako jakékoli jiné soudy, nejsou, přinejmenším pokud jde o žaloby na neplatnost, právními poradnami, které by měly být využívány osobami bez jakéhokoli viditelného právního zájmu na výsledku řízení.

70. Na druhou stranu toto oddělování procesní od hmotněprávní stránky má určité meze. Tyto meze mají svůj původ v oné pupeční šňůře, kterou je hmotněprávní stránka spojena se stránkou procesní, přičemž tato procesní stránka by měla sloužit jako nástroj k prosazení stránky hmotněprávní. V kontextu sporných řízení týkajících se přístupu k dokumentům musí být možnost věcného vyhovění žádosti, a tedy možnost zániku předmětu sporu, posuzována ve světle toho, na co měl vlastně vůbec žadatel nárok.

71. Ve světle této úvahy jsem dospěl k závěru, že přístup, k němuž se přiklonil Tribunál s odkazem na předchozí rozhodnutí ve věci Jurašinović, na které tak budu pro zjednodušení odkazovat jako na „kritérium Jurašinović“, je nesprávný, a to jak z pojmového, tak z praktického hlediska. Než na základě skutkových okolností projednávaného kasačního opravného prostředku osvětlím, proč tomu tak

27 – Což by pak rovněž vyvolalo mnoho zajímavých otázek, například jak dalece Parlament prostřednictvím svého odkazu dotčený blogspot schválil, když tento blog obsahuje i řadu poměrně nelichotivých poznámek a prohlášení autora týkajících se „právní analýzy“ provedené Parlamentem, jež jsou vloženy do převzatých částí požadovaného dokumentu.

28 – Rozsudek ze dne 3. října 2012, Jurašinović v. Rada (T-63/10, EU:T:2012:516).

29 – Viz výše, bod 53 tohoto stanoviska.

skutečně je, vysvětlím nejprve podstatu uvedeného rozhodnutí v kontextu skutkových okolností, za nichž bylo vydáno: jak tento přístup vznikl (i); proč tak docela nezapadá mezi ostatní rozhodnutí Tribunálu, a tím odhaluje nekonzistentnost v judikatuře (ii); a zejména, proč je po vydání rozsudku velkého senátu Soudního dvora ve věci ClientEarth neudržitelné (iii).

i) Cesta od rozhodnutí ve věci Weber k rozhodnutí ve věci Jurašinović: vznik dotčeného kritéria

72. Věc Weber v. Komise (dále jen „Weber“)³⁰ je podle všeho prvním případem, kdy Tribunál usnesením rozhodl, že již není důvodné rozhodnout ve věci, jelikož byl požadovaný dokument veřejnosti zpřístupněn (on-line) třetí osobou.

73. V uvedené věci požádal jistý novinář Komisi o zpřístupnění dopisu adresovaného Generálním ředitelstvím pro hospodářskou soutěž německé vládě, který se týkal německé státní podpory. Na dotaz, který Tribunál položil účastníkům řízení, Komise potvrdila, že tento dopis je v plném rozsahu k dispozici v časopise dostupném na internetu. V bodě 41 uvedeného usnesení je uvedeno, že „podle Komise má žalobce přístup k dopisu, do něhož si přeje nahlédnout, a může jej zákonným způsobem použít, jako kdyby jej získal v důsledku své žádosti podané podle nařízení č. 1049/2001“. Jelikož však byla žaloba na neplatnost podaná v uvedené věci prohlášena za zjevně nepřijatelnou z jiného důvodu, byl tento závěr pronesen pouze *in passim*, nad rámec odůvodnění rozhodnutí Tribunálu, aniž byl v dané věci skutečně uplatněn.

74. Dále, ve věci Jurašinović byl žalobci odepřen přístup k dokumentům Rady týkajícím se Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii (dále jen „ICTY“) v souvislosti s řízením, které u ICTY probíhalo. Rada na svou obranu uvedla, že žalobce nemá právní zájem na podání žaloby, jelikož k datu podání žaloby byly některé z požadovaných dokumentů zveřejněny ICTY v jeho databázi soudních záznamů, která je k dispozici na internetu.

75. Na pozadí těchto skutečností se Tribunál výslovně odvolal na rozhodnutí ve věci Weber, když uvedl, že „žaloba na neplatnost rozhodnutí, kterým byl odmítnut přístup k dokumentům, je podle judikatury bezpředmětná v případě, že dotčené dokumenty byly zpřístupněny třetím subjektem a žadatel měl k uvedeným dokumentům přístup a mohl je zákonným způsobem použít, jako kdyby je získal v důsledku své žádosti podané podle nařízení č. 1049/2001“³¹. Jelikož však Tribunál uvedl, že dotčené dokumenty *nebyly* na webové stránce ICTY k dispozici „ke dni podání žaloby“, tak v konečném rozhodnutí zamítl námitku nepřijatelnosti vznesenou Radou, neboť na základě dokumentace založené ve spise nebylo prokázáno, že dotčené dokumenty byly veřejnosti k tomuto dni k dispozici³².

76. Po posouzení judikatury zmíněné Tribunálem jako precedenční pro jeho klíčovou právní tezi uvedenou v napadeném usnesení³³ je tedy podle všeho možno konstatovat, že kritérium specifikované v projednávané věci vlastně nikdy dříve použito nebylo. Tato okolnost ostatně není sama o sobě rozhodující. Organický život unijní judikatury znamená, že *passim dictum* pronesené v jedné věci se náhle stává *ratio* ve věci jiné. Skutečnost, že toto kritérium nebylo nikdy skutečně použito, je zmíněna pouze proto, aby bylo patrné, že jeho dopad a důsledky jsou nutně i nadále poněkud neprobádané.

30 – Usnesení ze dne 11. prosince 2006, Weber v. Komise (T-290/05, nezveřejněné, EU:T:2006:381).

31 – Rozsudek ze dne 3. října 2012, Jurašinović v. Rada (T-63/10, EU:T:2012:516, bod 24).

32 – Tamtéž, bod 26.

33 – V rozhodnutí, které je jako poslední zmíněno v bodě 27 napadeného usnesení, tj. rozsudku ze dne 15. října 2013, European Dynamics Belgium a další v. EMA (T-638/11, nezveřejněný, EU:T:2013:530), nebyla letmá zmínka o věci Jurašinović relevantní.

ii) Změny v judikatuře Tribunálu

77. Možná ještě důležitější je skutečnost, že existují i významné jiné větve judikatury Tribunálu týkající se téže problematiky: zda a do jaké míry předmět žaloby na neplatnost týkající se přístupu k dokumentům zanikl v důsledku zpřístupnění požadovaného dokumentu třetí osobou.

78. Před vydáním rozhodnutí ve věcech Weber a Jurašinović, v roce 1995, v době, kdy se přístup k dokumentům v držení unijních orgánů řídil pravidly, která platila vždy pro daný jednotlivý orgán, sdružení Svenska Journalistförbundet neuspělo se svou žádostí o přístup k určitým dokumentům týkajícím se Evropského policejního orgánu (Europol), kterou adresovalo Radě. V každém případě tentýž žadatel již dříve dotčené dokumenty obdržel od švédských orgánů. Na pozadí těchto skutečností Tribunál nicméně i tak rozhodl, že „osoba, již je odepřen přístup k určitému dokumentu nebo jeho části, má již z tohoto důvodu právní zájem na zrušení rozhodnutí [...] Skutečnost, že požadované dokumenty již byly veřejně přístupné, je v tomto ohledu irelevantní“³⁴. Poté Tribunál věc posoudil meritorně, přičemž nakonec rozhodnutí Rady odepřít žadateli přístup k požadovaným dokumentům zrušil.

79. Možná ještě důležitější je okolnost, že po vydání rozhodnutí ve věcech Weber a Jurašinović, v rozhodnutí vydaném ve věci Access Info Europe v. Rada³⁵, podal žalobce opravný prostředek proti rozhodnutí Rady, jímž byl žalobci odepřen přístup k některým informacím obsaženým ve zprávě týkající se návrhu nového nařízení o přístupu veřejnosti k dokumentům unijního orgánu na základě toho, že by to ohrozilo její rozhodovací proces. Rada ve své žalobní odpovědi uvedla, že úplné znění požadovaného dokumentu již bylo přede dnem podání žaloby k dispozici na internetových stránkách organizace Statewatch. Podle Rady nebylo toto zpřístupnění povoleno. Rada o tomto zpřístupnění v době, kdy rozhodovala o žádosti o přístup, nevěděla. Žalobce v replice uvedl, že má nyní k dispozici vyhotovení úplného znění dokumentu, přičemž ale rovněž uvedl, že v okamžiku, kdy žádost o přístup podával, o tomto vyhotovení nevěděl.

80. Tribunál rozhodl, že zpřístupnění znění požadovaného dokumentu na internetu, stejně jako následné seznámení se žalobce s obsahem tohoto znění nepodporují závěr, že žalobce již nemá právní zájem na zrušení napadeného rozhodnutí³⁶. Bylo rovněž rozhodnuto, že jednání organizace Statewatch není pro posouzení právního zájmu žalobce na zrušení takového rozhodnutí relevantní. Proto i když žalobce mohl získat obsah informací, k nimž mu byl Radou odepřen přístup, má stále právní zájem na zrušení rozhodnutí o odepření přístupu³⁷.

81. Na rozdíl od Tribunálu³⁸ je pro mne poněkud obtížné odlišit přístup Tribunálu ve shora uvedených věcech od projednávané věci. Řešení přijaté Tribunálem v těchto věcech je stále významně odlišné co do logiky i přístupu Tribunálu: Tribunál rozhodl, že zpřístupnění požadovaného dokumentu třetí osobou (ať již „legální“ jako ve věci Svenska Journalistförbundet, nebo v podstatě „nepovolené“ jako ve věci Access Info Europe) nemá žádný vliv na věcné vyhovění, tudíž ani na právní zájem žalobce na podání žaloby na neplatnost rozhodnutí o odepření přístupu.

34 – Rozsudek ze dne 17. června 1998, Svenska Journalistförbundet v. Rada (T-174/95, EU:T:1998:127, body 67 a 69). Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

35 – Rozsudek ze dne 22. března 2011, Access Info Europe v. Rada (T-233/09, EU:T:2011:105), potvrzený na základě podaného odvolání rozsudkem ze dne 17. října 2013, Rada v. Access Info Europe (C-280/11 P, EU:C:2013:671).

36 – Tamtéž, bod 34.

37 – Tamtéž, body 36 až 37.

38 – Body 29 a 30 napadeného usnesení. Jedinou možností, jak se pokusit odlišit rozhodnutí ve věci Svenska Journalistförbundet (a pmlčet o jeho aspektu ve věci Access Info Europe), je tvrdit, že na rozdíl od Svenska Journalistförbundet zde neexistuje žádná pochybnost o tom, že dotčené zpřístupnění v projednávané věci bylo oprávněné. Tato teze je však nejen poněkud pochybná, ale navíc je i zcela irelevantní, jak bude nastíněno v následujícím oddílu tohoto stanoviska.

iii) *ClientEarth*

82. V neposlední řadě a podle všeho co je nejdůležitější, velký senát Soudního dvora měl nedávno příležitost zabývat se ve věci *ClientEarth* otázkou, jaký dopad má na žalobkyni věcné vyhovění v řízení o žalobě na neplatnost rozhodnutí o odepření přístupu³⁹.

83. *ClientEarth* byla neziskovou organizací, jejímž cílem byla ochrana životního prostředí. Komise požádala o zpřístupnění jistých zpráv o posouzení dopadů. Komise nejprve odmítla z důvodu ochrany rozhodovacího procesu. Poté však postupně všechny dokumenty požadované *ClientEarth* v průběhu řízení před Soudním dvorem zpřístupnila⁴⁰.

84. Na návrh Komise na nevydání rozhodnutí ve věci samé Soudní dvůr odpověděl, že „ačkoli byly různé [požadované] dokumenty zveřejněny nebo sděleny [navrhovatelce]“ v průběhu řízení, „sporná rozhodnutí nebyla Komisí zrušena, takže předmět sporu zůstal zachován“⁴¹.

85. Sdílím názor navrhovatelky, že rozhodnutí ve věci *ClientEarth* je v tomto ohledu pro projednávanou věc instruktivní. Ačkoli je rozhodnutí ve věci *ClientEarth* z hlediska skutkového stavu relevantní především ve vztahu k otázce případného dalšího či zůstatkového právního zájmu na pokračování v řízení ve věcech, v kterých bylo žalobci úplně vyhověno, a bude tedy relevantní zejména pro posouzení druhého důvodu kasačního opravného prostředku navrhovatelky, nelze přehlížet ani jeho dopad na důvod první.

86. V rozsudku *ClientEarth*, nahlíženo ve světle následného upřesnění Soudního dvora ve věci *Rogesa*⁴², Soudní dvůr potvrdil, že k tomu, aby předmět žaloby odpadl, je nutné buďto *formální* vyhovění (sporné rozhodnutí musí být zrušeno příslušným orgánem), nebo musí být úplně a bezesbytku věcně vyhověno ze strany dotčeného orgánu. Rád bych zdůraznil, že v obou těchto věcech byla za úplné věcné vyhovění považována (Soudním dvorem) pouze situace, kdy žalobce i) obdržel všechny požadované dokumenty, které byly úplně a nebylo do nich zasahováno a ii) tyto dokumenty obdržel od dotčeného orgánu.

87. Naproti tomu, tento přístup nelze použít na i) žalobce, který věděl o upraveném znění dokumentu, který byl podle všeho požadován, ii) a to nikoli orgánem, od něhož daný dokument požadoval, nýbrž soudem, iii) přičemž toto znění bylo zveřejněno on-line třetí soukromou osobou, aniž o tom žalobce či orgán věděl.

88. Pokud bychom připustili takovou ztrátu právního zájmu, dostali bychom se do rozporu s logikou a duchem nařízení č. 1049/2001. Navíc i ve stadiu případného soudního uplatňování takových práv před unijními soudy⁴³ by tato na první pohled svůdná logika rychlého skončení věci, pokud by vůbec někdy mohla v dané věci hrát jakoukoli roli⁴⁴, utrpěla vážné trhliny. Nejenže základní myšlenka kritéria *Jurašinović* je zjevně v rozporu s duchem právní úpravy tohoto nařízení, toto kritérium navíc *de facto* přináší více praktických problémů, než by kdy mohlo nabídnout (jednoduchých) řešení, což je problém, kterému se nyní budu věnovat.

39 – Rozsudek ze dne 4. září 2018, *ClientEarth v. Komise* (C-57/16 P, EU:C:2018:660).

40 – Tamtéž, bod 38.

41 – Bod 45, ve kterém se Soudní dvůr odvolal na rozsudek ze dne 7. června 2007, *Wunenburger v. Komise* (C-362/05 P, EU:C:2007:322, body 48 a 49).

42 – V usnesení ze dne 17. prosince 2019, *Rogesa v. Komise* (C-568/18 P, nezveřejněné, EU:C:2019:1092), Soudní dvůr rozhodl, že není důvodné rozhodnout ve věci, ve které Komise nakonec zpřístupnila požadované dokumenty, byť své původní zamítavé rozhodnutí nezrušila. Jak však Soudní dvůr objasnil v bodě 26, žalobkyně *nezpochybnila* skutečnost, že zpřístupnění *zcela* vyhovělo cílům, které sledovala v její žádosti o přístup, když vše, co požadovala, *od Komise* dostala.

43 – Samozřejmě za podmínky, že by ještě zbylo něco k vymáhání, neboť dnes se, dříve či později, vždycky něco někde na internetu objeví [...]

44 – *Quod non*. Pokušení je tu však vždycky.

3. Problémy rozhodnutí ve věci Jurašinović (jak vyšly najevo v projednávané věci)

89. V rozhodnutí ve věci Jurašinović stanovil Tribunál tři kritéria nebo podmínky, které musí být splněny, aby bylo možno dospět k závěru, že se žaloba na neplatnost podaná proti odepření přístupu ze strany unijního orgánu stala bezpředmětnou. Tato kritéria či podmínky jsou podle všeho kumulativní: i) daný dokument musel být zpřístupněn třetí osobou, takže byl veřejně přístupný v době podání žaloby na neplatnost, nebo přinejmenším v okamžiku vydání rozhodnutí; ii) žalobce má k němu přístup; iii) užití tohoto dokumentu je oprávněné.

90. U tohoto testu lze identifikovat přinejmenším tři praktické problémy: povědomí, pravost a oprávněné užití.

91. První problém spočívá v otázce *povědomí* o dokumentu a jeho dostupnosti. Navrhovatelka tvrdila, že její právo na informace dle nařízení č. 1049/2001 nemůže být závislé na její schopnosti používat Google ani na jejím povědomí o tom, že nějaká třetí osoba požadovaný dokument zveřejnila v kyberprostoru. Zakotvení povinnosti občanů prohledávat kyberprostor by bylo v rozporu s cílem nařízení č. 1049/2001, kterým je zajistit co nejsnazší výkon práva na přístup k dokumentům. Odpůrce uvedl, že je pravděpodobné, že navrhovatelka o tomto zveřejnění věděla, neboť i některé její příspěvky jsou na tomto blogu totiž zveřejněny.

92. V tomto bodě se plně ztotožňuji s navrhovatelkou. Nařízení č. 1049/2001 zakotvilo institucionální způsob získávání určitých dokumentů. Bude každý žadatel, který chce nyní požádat o určitý dokument, muset nejprve po tomto dokumentu důkladně pátrat na internetu? Navíc, pokud by chtěl žadatel kdykoli poté žalovat na zrušení zamítavého rozhodnutí, musel by pak opakovaně, v průběhu celého řízení o žalobě, pravidelně prohledávat internet, aby měl jistotu, že požadovaný dokument se v následujících letech někde na internetu náhodou neobjeví?

93. Projednávaná věc poukázala na další zvláštní aspekt první podmínky stanovené ve věci Jurašinović: právní zájem zanikne nejen v případě, že žalobci bylo podle všeho věcně vyhověno již v okamžiku podání žaloby, ale též pokud se tak stane kdykoli poté, „nejpozději v okamžiku vydání rozhodnutí“. Uvedené nejen popírá dřívější tvrzení samotného Tribunálu⁴⁵, ale i následné rozhodnutí ve věci ClientEarth, v němž bylo na základě velmi dobrého důvodu konstatováno, že události, které nastanou *po podání* žaloby na neplatnost zamítavého rozhodnutí, mohou být relevantní pouze do určité míry.

94. V projednávané věci je navíc tato logika dovedena nad rámec absurdního: došlo by k této ztrátě právního zájmu nejen v případě, že byly určité dokumenty zpřístupněny někde na internetu třetí osobou, ale i ve vztahu k těmto samotným dokumentům, o nichž žalobce ani žalovaný orgán vůbec nevěděli? *Nevěděli* o tomto zpřístupnění, jak oba zdůraznili v řízení u Tribunálu, od okamžiku, kdy Parlament přijal své potvrzující rozhodnutí, až do okamžiku, kdy byli o této skutečnosti vyrozuměni samotným Tribunálem. Podle názoru Tribunálu by tak odpovědí na otázku z úvodu tohoto stanoviska, vypůjčenou z románu a filmu Duna, mohlo v podstatě být, že „zpřístupnění (požadovaného dokumentu), aniž byl (k tomuto dokumentu) (kdykoli) poskytnut (přístup)“, či dokonce „zpřístupnění bez vědomí“, je možné.

95. Druhý problém spočívá v otázce *pravosti* a neporušenosti požadovaného dokumentu: navrhovatelka a švédská vláda tvrdí, že navrhovatelka musí získat informace z důvěryhodných zdrojů, zejména s přihlédnutím k její profesní činnosti, a sice akademickému výzkumu. Navrhovatelka zdůraznila, že je akademickou výzkumnou pracovnící financovanou Finskou akademií. Navrhovatelka tvrdí, že je

45 – Viz výše, body 77 až 81 tohoto stanoviska.

povinna dodržovat určité standardy kvality, objektivity a etiky ve výzkumu, nemůže se spoléhat na vyhledávání uniklých nebo redigovaných informací na internetu, nýbrž je povinna používat informace pocházející pouze z důvěryhodných zdrojů. V této souvislosti zdůraznila, že E. De Capitani na svém blogpostu uvedl, že to, co zveřejňuje, je: „znění, které [jsem] sám zvýraznil/okomentoval“.

96. Tribunál uvedl, že se účastníci řízení shodli na tom, že E. De Capitani „zpřístupnil veřejnosti úplné znění tohoto dokumentu na internetu“ a že „Soudní dvůr uvedl velkou část obsahu požadovaného dokumentu“⁴⁶ ve svém rozsudku ve věci De Capitani⁴⁷.

97. Nebudu se vyjadřovat ke skutkovému tvrzení, které Tribunál vznesl v tomto kontextu. Navrhovatelka netvrdila, že došlo k nějakému zkreslení důkazů. Nepřísluší mi tedy posuzovat, co je to vlastně „úplné znění“ požadovaného dokumentu, kterým byl přinejmenším v okamžiku, kdy jsem se na něj já sám díval, blogspot v otevřeném html formátu, redigovaný a opatřený poznámkami autora⁴⁸.

98. Z vyjádření navrhovatelky učiněných u Soudního dvora i u Tribunálu je zřejmé, že jí „zveřejněním“ tohoto dokumentu nebylo „vyhověno“, neboť verze zveřejněná on-line E. De Capitanim není autentická a pro její potřeby se na ni nelze odvolávat.

99. Opět nemohu než s touto posledně uvedenou tezí souhlasit. Podle mého názoru není účel, pro který chce žadatel určitý dokument získat dle nařízení č. 1049/2001, relevantní⁴⁹. Každý žadatel, ať již je to novinář, akademický výzkumný pracovník nebo jen zvědavý občan, má na základě tohoto nařízení jednoznačné právo na to, aby mu dotčený orgán odpověděl. Jak již bylo nastíněno výše⁵⁰, povinnost odpovědět, kterou je dotčený orgán vázán v případě kladného rozhodnutí dle čl. 10 odst. 1 nebo odst. 2, sama o sobě zajišťuje pravost a spolehlivost poskytnutých informací. Toto právo přísluší dle tohoto nařízení každému žadateli, bez ohledu na účel, za jakým se těchto informací domáhá.

100. Opět je nutno zopakovat, že tvrzení Tribunálu v bodě 26 napadeného usnesení by v praxi v podstatě vedlo k pokynu pro žadatele, „vytvořte si vlastní verzi oficiálního rozhodnutí na základě informací převzatých ze soukromého redigovaného blogspotu a rozhodnutí Tribunálu v jiné věci“, přičemž obě tato rozhodnutí byla vydána či „objevena“ dlouho poté, kdy bylo vydáno původní rozhodnutí, jež je stále předmětem posuzování.

101. Třetím problémem, který je spojen s oběma předchozími body, je otázka *oprávněného užití*, jež představuje třetí podmínku rozhodnutí ve věci Jurašinović. V bodě 28 napadeného usnesení je uvedeno, že „úplné znění požadovaného dokumentu bylo zpřístupněno samotným adresátem dotčeného dokumentu, takže není pochyb o tom, že žalobkyně jej může zcela legálně použít pro účely své univerzitní práce“.

102. Opět musím říci, že tato teze je pro mne poněkud matoucí. Pokud určitá osoba domáhající se přístupu k dokumentu dostala od dotčeného orgánu odpověď, v níž bylo uvedeno, že tento dokument nemůže být zpřístupněn, a poté jí bylo sděleno, že znění tohoto dokumentu je uveřejněno někde na soukromém blogspotu, jak si může být tato osoba jista, že užití takového dokumentu nalezeného on-line je „stejně oprávněné, jako kdyby byl tento dokument získán na základě nařízení č. 1049/2001“? Navrhovatelce bylo sděleno, že tentýž dokument získat nemůže. Neměla by navrhovatelka poměrně logicky předpokládat, právě z důvodu takového výslovného odepření přístupu, že dotčený dokument skončil na internetu bez povolení? Neměl by být právě toto závěr logicky vyvozený z uvedených skutečností, když ani poté, co se dozvěděl o tomto on-line zpřístupnění třetí osobou, Parlament nikdy své původní zamítavé rozhodnutí nezrušil a ponechal jej v platnosti až do dnešního dne?

46 – Bod 26 napadeného usnesení.

47 – Rozsudek ze dne 22. března 2018, De Capitani v. Parlament (T-540/15, EU:T:2018:167).

48 – Jak nastíněno výše v bodě 13 tohoto stanoviska.

49 – Srov. čl. 6 odst. 1 poslední věta uvedeného nařízení (citováno výše v bodě 9 tohoto stanoviska).

50 – Viz výše, body 58 až 64 tohoto stanoviska.

103. S přihlédnutím k okolnostem projednávané věci by byl rozumný předpoklad ohledně „oprávněného užití“, jenž by navrhovatelka měla ve věci vyvodit, spíše zcela opačný, než jak uvádí Tribunál. Obecně navíc jistě nelze od osoby, která postupovala podle řádně nastavené institucionální cesty k získání přístupu k danému dokumentu dle nařízení č. 1049/2001, očekávat, že provede důkladné právní posouzení – nebo se obrátí na unijní soudy, aby toto posouzení provedly za ni – za účelem určení, zda může oprávněně použít znění požadovaného dokumentu nalezené na internetu. Znovu je nutno zopakovat, v rámci systému zavedeného nařízením č. 1049/2001 je tato osoba oprávněna získat jednoznačnou a přímou odpověď od unijního orgánu, který zároveň zaručuje rovněž i neporušenost, pravost a oprávněnost užití dokumentů, které byly veřejnosti zpřístupněny třetí osobou.

104. Jednoznačný závěr ohledně otázky oprávněného užití je ještě důležitější ve světě, v němž na internetu dříve či později kolují všechny druhy informací⁵¹. Posouzení oprávněnosti použití některých těchto informací může být složité, počínaje již samotnou otázkou skutečného autorství a pravosti dokumentu. Systém zavedený nařízením č. 1049/2001 je klíčový pro závazné stanovení oprávněného užití samotným orgánem právě proto, aby takovéto otázky ve skutečnosti v žádných následujících případech ani řízeních nevznikaly⁵².

4. Zpět ke kořenům: podmínky pro věcné vyhovění žalobci v případě přístupu k dokumentům

105. Toto stanovisko se obsáhle věnovalo podrobné analýze kritéria Jurašinić, tak jak je předestřel Tribunál v napadeném usnesení. Cílem bylo vysvětlit, proč je podle mého názoru tento přístup pojmově nesprávný a z praktického hlediska absurdní.

106. Jak bylo v předchozím oddílu rovněž prokázáno, unijní soudy, u nichž by byly v budoucnu podávány případné žaloby na neplatnost zamítavých rozhodnutí vydaných na základě nařízení č. 1049/2001, by téměř veškerou svou energii vynakládaly na záležitosti, které nemají s meritem věci nic společného. Rozpustila by se totiž v nekonečných diskuzích (týkajících se skutkového stavu) o tom, kdo a co přesně zveřejnil, kde to bylo zveřejněno a kdy, kdo o tom věděl a zda dokument, který byl třetí osobou někde zveřejněn, má či nemá stejný počet odstavců jako originál a tak dále.

107. Takové diskuse o skutkovém stavu by navíc byly skutečně v podstatě využívány k tomu, aby byl jednotlivec zbaven přístupu k unijním soudům. Je potřeba mít na paměti, že usnesení o nevydání rozhodnutí ve věci samé je opatřením s poměrně závažnými důsledky, v němž unijní soudy dospějí proti vůli žalobce k závěru, že jeho žaloba je v podstatě účelová a postrádá jakýkoli skutečný obsah. Je proto nutné využívat tento postup opatrně, a snad i s citem, zejména v případech, kdy je již formální

51 – Z nedávné doby viz rozsudek ze dne 18. července 2017, Komise v. Breyer (C-213/15 P, EU:C:2017:563, bod 62), nebo usnesení ze dne 14. května 2019, Maďarsko v. Parlament (C-650/18, nezveřejněné, EU:C:2019:438, bod 14). Viz též usnesení ze dne 29. ledna 2009, Donnici v. Parlament (C-9/08, nezveřejněné, EU:C:2009:40, bod 18).

52 – V usnesení ze dne 14. května 2019, Maďarsko v. Parlament (C-650/18, nezveřejněné, EU:C:2019:438), přiložilo Maďarsko ke své žalobě podané k Soudnímu dvoru stanovisko vydané výborem pro právní záležitosti Parlamentu. Aniž však bylo zveřejnění tohoto stanoviska požadováno Maďarskem či kterýmkoli jiným účastníkem řízení, bylo toto právní stanovisko zpřístupněno internetové stránce Politico. Soudní dvůr rozhodl, že pokud by bylo tomuto členskému státu dovoleno založit do spisu právní stanovisko Parlamentu, jehož zpřístupnění nebylo Parlamentem povoleno, jednalo by se o obcházení postupu dle nařízení č. 1049/2001 upravujícího žádost o přístup k takovému dokumentu.

předmět sporu unijními soudy nahrazen předmětem materiálním, právě jako ve věcech týkajících se přístupu k dokumentům⁵³. Pokud se začne obsah věcného vyhovění v další fázi měnit k nepoznání v porovnání s tím, co bylo původně od soudu požadováno⁵⁴, pak se nebezpečí zbavení žadatele jakéhokoli skutečného přístupu k soudu nebezpečně přiblíží.

108. Ze všech těchto důvodů navrhuji Soudnímu dvoru, aby prvnímu důvodu kasačního opravného prostředku vyhověl a vrátil se k racionální jednoduchosti stávajícího kritéria věcného vyhovění, jak bylo nedávno potvrzeno Soudním dvorem v rozsudcích ClientEarth a Rogesa, které lze shrnout následovně.

109. Žalobce domáhající se zrušení rozhodnutí vydaného určitým orgánem na základě nařízení č. 1049/2001 může ztratit svůj *původní právní zájem* na podání žaloby pouze tehdy, je-li mu formálně nebo věcně v plném rozsahu vyhověno. *Formální* vyhovění znamená, že dotčený orgán sporné rozhodnutí zruší. Věcné vyhovění může nastat i v případě, kdy nedošlo k formálnímu zrušení, ale pouze za podmínky, že žalobce obdrží i) *všechny* požadované dokumenty, které jsou *úplné* a jsou poskytnuty ve formě a v rozsahu, jak žalobce požadoval, a to ii) *od* dotčeného *orgánu*, kterýmkoli ze dvou způsobů předvídaných v čl. 10 odst. 1, nebo dokonce odst. 2 nařízení č. 1049/2001.

110. Takovéto úplné vyhovění může vést ke ztrátě *původního právního zájmu* na podání žaloby či pokračování v řízení před unijními soudy. Za podmínky, že v dané věci neexistuje žádný *další nebo jiný právní zájem* žalobce na pokračování v řízení (což je otázka, které se věnuji v následujícím oddílu v rámci rozboru druhého důvodu kasačního opravného prostředku), může být výjimečně konstatováno, že došlo k úplné ztrátě právního zájmu v dané věci, v důsledku čehož již není důvodné ve věci rozhodnout⁵⁵.

111. Vzhledem ke skutkovým okolnostem projednávané věci je zřejmé, že navrhovatelce nebylo věcně ani formálně vyhověno. Původní právní zájem navrhovatelky na dovedení řízení až k rozhodnutí ve věci samé zůstal zjevně zachován. Tribunál se tedy dopustil nesprávného právního posouzení. Napadené usnesení je třeba zrušit.

C. Ke druhému důvodu kasačního opravného prostředku

112. Podle mého názoru by mělo být prvnímu důvodu kasačního opravného prostředku vznesenému navrhovatelkou vyhověno. Pokud by Soudní dvůr souhlasil s mou analýzou provedenou k tomuto bodu, nebylo by již potřeba posuzovat druhý důvod kasačního opravného prostředku. Nicméně vzhledem k tomu, že úkolem generálních advokátů je být plně nápomocný Soudnímu dvoru, připojím také několik stručných závěrečných poznámek k druhému důvodu kasačního opravného prostředku.

53 – Zejména při použití v kontextu, kde neexistují žádná jasná pravidla řádného postupu orgánu za takovýchto okolností. Může orgán žadatelé věcně vyhovět, aniž by kdy formálně změnil své dřívější rozhodnutí? Může tak jeho jednání ve skutečnosti odporovat jeho vlastním platnému rozhodnutí? Je-li nezbytné toto rozhodnutí změnit, jedná se o postup z úřední povinnosti, nebo pouze na základě nové žádosti podané žadatelem, typicky v případě, že předchozí překážka zveřejnění odpadla? Větší pružnost unijních orgánů, která vyplývá ze skutečnosti, že neexistuje žádný evropský správní řád, v němž by takové otázky měly být standardně upraveny, nemůže být využívána a v podstatě zneužívána v neprospěch individuálních žadatelů domáhajících se přístupu k soudnímu přezkumu. Mělo by tomu být právě naopak: neexistence jakýchkoli pravidel by měla být, když už, vykládána v neprospěch dotčeného orgánu či orgánů, zcela jistě pokud jde o přístup jednotlivců k unijním soudům.

54 – Aniž bych chtěl být přehnaně formalistický, původním předmětem žaloby je a stále zůstává *zrušení sporného rozhodnutí* Parlamentu. Představme si obdobně situaci, kdy si koupím lístky na koncert, které mi však pořadatelé koncertu (ať již z jakéhokoli důvodu) nikdy nedodají. Pořadatele zažaluji u civilního soudu a budu požadovat, aby mi buď tyto lístky zaslali, nebo mi vrátili peníze, přičemž soud se mne zeptá, zda mi bude stačit podívat se na (některé části) tohoto koncertu na roztržesném mobilním záznamu pořízeném někým z davu, který byl následně umístěn na internet. S ohledem na skutečnost, že toto video bylo na internet podle všeho nahráno v souladu s pravidly ochrany autorského práva, civilní soud prohlásí, že již není důvodné o mé žalobě rozhodnout, neboť se mohu podívat na toto on-line video.

55 – Pokud jde o případy, kdy taková ztráta *původního* právního zájmu nastala až *po* podání žaloby a kde nejsou dány žádné zvláštní skutečnosti, je dotčený unijní orgán následně povinen nést veškeré náklady – v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 4. září 2018, ClientEarth v. Komise (C-57/16 P, EU:C:2018:660, bod 130), a usnesení ze dne 17. prosince 2019, Rogesa v. Komise (C-568/18 P, nezveřejněné, EU:C:2019:1092, bod 37).

113. Tyto poznámky mohou být skutečně poměrně stručné, neboť po vydání rozhodnutí ve věci ClientEarth by navrhovatelka jistě uspěla i s druhým důvodem svého kasačního opravného prostředku. Uplatníme-li rozhodnutí v citované věci na skutkové okolnosti projednávané věci, nelze dospět k jinému závěru, než že navrhovatelka nejen nikdy neztratila svůj původní právní zájem na pokračování tohoto řízení, ale měla by i *další právní zájem* na vydání rozsudku Tribunálu, přinejmenším proto, aby zabránila dalšímu opakování uvedené protiprávnosti ve vztahu k dalším případným žádostem o přístup, jež by v budoucnu podala.

114. V bodě 33 napadeného usnesení Tribunál konstatoval, že odepření přístupu ze strany Parlamentu je konkrétně vázáno na projednávanou věc a že se jedná o opatření *ad hoc*. Tvrzená protiprávnost se totiž podle Tribunálu v budoucnu mimo rámec konkrétních okolností projednávané věci, nemůže podle všeho opakovat. Tribunál zejména uvedl, že „odepření přístupu ze strany Parlamentu obsažené ve sporném rozhodnutí bylo založeno na výjimce týkající se důvodu ochrany soudního řízení [...] po dobu, kdy toto řízení probíhalo, když Parlament uvedl, že požadovaný dokument vykazuje relevantní souvislost se soudním řízením probíhajícím ve věci, ve které byl vydán rozsudek ve věci [De Capitani], a že žádost o přístup byla podána v kontextu intenzivních diskusí na blozích a názorů, které by mohly s určitou pravděpodobností ovlivnit jeho vlastní stanovisko ve věci“.

1. Argumentace účastníků řízení

115. Navrhovatelka je společně s finskou a švédskou vládou toho názoru, že si zachovala právní zájem na podání žaloby, jelikož se dotčená protiprávnost může v budoucnu opakovat, a to bez ohledu na konkrétní okolnosti projednávané věci. Podle navrhovatelky nebylo odepření přístupu k požadovanému dokumentu ze strany odpůrce vázáno na konkrétní okolnosti dané věci a nejednalo se o opatření *ad hoc*. Stejně jako ve věci ClientEarth je více než pravděpodobné, že navrhovatelka bude v budoucnu podávat další žádosti o přístup k podobným dokumentům, jako je dotčený dokument, neboť její stávající výzkum týkající se tohoto tématu bude pokračovat nejméně do roku 2021.

116. Navrhovatelka dále tvrdí, že dokument, který je předmětem sporu u Soudního dvora Evropské unie, je ze své povahy součástí soudního řízení. Vedení intenzivních diskusí na blozích nemůže odůvodnit odpírání přístupu k dokumentům. Napadeným usnesením by totiž Tribunál vytvořil určitou kategorii dokumentů, a sice kategorii konečných zamítavých, soudně přezkoumatelných rozhodnutí, přičemž tato kategorie rozhodnutí by nepodléhala povinnosti zpřístupnění a použila by se na ni (*de facto*) obecná domněnka o nepřípustnosti zpřístupnění.

117. Finská vláda uvádí, že podle jejího názoru skutečně existuje značné riziko, že odpůrce v budoucnu odmítne zpřístupnit jím vydaná rozhodnutí z důvodu ochrany soudního řízení.

118. Podle odpůrce navrhovatelka směšuje otázku trvajících právního zájmu na podání žaloby s otázkou legality sporného rozhodnutí. Tribunál měl podle odpůrce právem za to, že otázka, zda je zamítavé rozhodnutí vázáno na konkrétní okolnosti dané věci a jedná se o opatření *ad hoc*, je relevantní skutečností. Odepření přístupu bylo podle názoru odpůrce vázáno na konkrétní okolnosti dané věci. Podle odpůrce odepření vycházelo z posouzení relevantního dokumentu ve zvláštním kontextu soudního řízení, které vyvolalo významný zájem tisku a široké veřejnosti. Odpůrce tedy tvrdí, že Tribunál postupoval správně, když nekvalifikoval zamítavé rozhodnutí odpůrce jako *de facto* obecnou domněnku o nepřípustnosti zpřístupnění. Okolnosti projednávané věci se liší od skutkového stavu ve věci ClientEarth, takže rozhodnutí ve věci ClientEarth se podle odpůrce nepoužije.

2. ClientEarth podruhé

119. Souhlasím s účastníky řízení, že rozsudek Soudního dvora ve věci ClientEarth je pro projednávanou věc skutečně klíčový. Avšak vzhledem k tomu, že oba účastníci řízení podle všeho vyvozují z tohoto rozhodnutí poněkud odlišné závěry, je patrně potřeba zjištění učiněná Soudním dvorem analyzovat podrobněji.

120. Připomeňme, že ve věci ClientEarth⁵⁶ se s ohledem na skutečnost, že Komise v okamžiku vydání rozsudku Soudního dvora již navrhovatelčině žádosti (materiálně) již zcela vyhověla, stal se skutečně rozhodujícím další či dodatečný právní zájem na pokračování v řízení. Z důvodu tohoto zůstatkového nebo *dalšího právního zájmu* specifikoval Soudní dvůr tři faktory, které byly podle něj relevantní.

121. Zprvce Soudní dvůr konstatoval, že opožděné zpřístupnění dokumentů, ke kterému došlo až po skončení rozhodovacího procesu, neumožňuje organizaci ClientEarth dosáhnout cílů sledovaných podáním její žádosti o přístup, zejména ovlivnit rozhodovací proces („zmaření účelu zpřístupnění“)⁵⁷.

122. Zadruhé měl Soudní dvůr za to, že Komise založila své původní rozhodnutí na obecné domněnce, že zpřístupnění dokumentů vypracovaných v rámci přípravy posouzení dopadů by vážně ohrozilo probíhající rozhodovací proces. Hrozilo, že tato obecná domněnka bude v budoucnu Komisí znovu uplatněna v případě nových žádostí o přístup k dokumentům vypracovaným v rámci probíhající přípravy posouzení dopadů. Soudní dvůr z toho vyvodil, že protiprávnost se může v budoucnu opakovat („riziko opakování“)⁵⁸.

123. Zatřetí Soudní dvůr konstatoval, že hrozí, že právě ClientEarth bude v budoucnu vystavena takovému uplatňování uvedené výjimky. Jedním z jejích úkolů jakožto organizace na ochranu životního prostředí je podpora větší transparentnosti a legitimacy legislativního procesu EU. Je tedy dle Soudního dvora pravděpodobné, že i v budoucnu bude znovu žádat o přístup k dokumentům a že Komise znovu zamítne takový přístup na základě uvedené obecné domněnky. ClientEarth by pak musela podat novou žalobu na neplatnost, aby zpochybnila opodstatněnost této domněnky („zvláštní postavení zranitelnosti“)⁵⁹.

3. K riziku opakování

124. Na rozdíl od navrhovatelky si nejsem zcela jist tím, do jaké míry vlastně představují tři výše uvedené body „kritérium“ a do jaké míry se jedná o tři různé nepřímé aspekty, které Soudní dvůr považoval v dané konkrétní věci za relevantní, aby dovedl ClientEarth do cíle, pokud jde o zůstatkový právní zájem na pokračování řízení.

125. Zcela však s navrhovatelkou souhlasím v tom, že pokud by měl být přístup ve věci ClientEarth týkající se rizika opakování vytýkaného protiprávního jednání, kterého se dotčený orgán dopustil, použit v projednávané věci, byla by tato podmínka splněna.

126. Logický základ druhé kategorie ve věci ClientEarth může být podle mého názoru poměrně jednoduchý: bylo odepření přístupu v minulosti i) založeno na obecné právní tezi, u níž lze očekávat, že ji odpůrce použije i v budoucnu ii) ve vztahu k téže navrhovatelce?

56 – Viz výše, body 82 až 85 tohoto stanoviska.

57 – Rozsudek ze dne 4. září 2018, ClientEarth v. Komise (C-57/16 P, EU:C:2018:660, body 46 a 47).

58 – Tamtéž, body 49 až 53.

59 – Tamtéž, bod 54.

127. Logika odpovídajícím způsobem definované výjimky je poměrně zřejmá: ani dotčený jednotlivec (subjektivní zájem), a vlastně ani unijní soudy (objektivní zájem) se nechtějí opakovaně zabývat stejnými druhy věcí, v nichž z důvodu jednání orgánu v postavení odpůrce nikdy nedojde na řešení merita věci. V zájmu práva a vskutku i řádného výkonu spravedlnosti by tak bylo občas možné „vyřadit pojistku“ a meritorně projednat a rozhodnout věc, u níž přísně vzato původní předmět daného sporu již zanikl.

128. Z celkového pohledu je však přístup Soudního dvora ve věci ClientEarth vůči žalobcům poměrně velkorysý.

129. Zaprvé je pravděpodobnost opakování totiž jasně nezávislá na konkrétních okolnostech dané věci, tudíž jasně „bez ohledu na konkrétní okolnosti“⁶⁰. To je koneckonců poměrně logické: cílem je, aby stejná (pochybná) právní teze nebyla použita v jiných, podobných případech. Pokud by tomu tak nebylo, dospěli bychom k velmi problematickému (a obsahově vyprázdněnému) výkladu této podmínky, že vždy platí, že každá věc je jiná, a že je tudíž každé rozhodnutí rozhodnutím *ad hoc* a nepřenositelným rozhodnutím. To však v tomto případě zjevně není cílem: cílem je zachytit právě možnost přenositelnosti napříč jednotlivými věcmi.

130. Zadruhé jde tedy o formulování obecné právní teze na rozumné úrovni abstrakce, která by mohla být použita v budoucích věcech. Pokud by taková teze mohla být formulována na základě projednávané věci, pak samozřejmě není povinností potenciální navrhovatelky, aby prokázala, že tomu tak skutečně bude⁶¹. Postačuje rozumná pravděpodobnost⁶².

131. Zatřetí je však rovněž zřejmé, že tato pravděpodobnost opakování se musí týkat *tétož žalobce*. To, zda se jedná o „zvláště zranitelnou“ osobu, může mít v tomto ohledu určitou váhu, ale Soudní dvůr v rozhodnutí ve věci ClientEarth podle všeho nezašel tak daleko, aby zavedl možnost jednotlivce žalovat v obecném zájmu, na základě pouhého tvrzení, že stejného druhu protiprávního jednání by se daný orgán mohl dopustit i vůči jiným, budoucím žadatelům. Právní zájem na podání žaloby má totiž konkrétní žalobce, který měl původně individuální zájem na napadení dotčeného zamítavého rozhodnutí unijního orgánu, až do okamžiku, kdy nastala událost, kterou žalobce neměl možnost ovlivnit, a sice když autor napadeného aktu změnil v daném konkrétním případě názor ve prospěch žalobce⁶³.

132. Zpět k projednávané věci, musím skutečně souhlasit s navrhovatelkou, že tyto aspekty rozsudku Soudního dvora ve věci ClientEarth jsou v projednávaném řízení o kasačním opravném prostředku v plném rozsahu použitelné.

60 – Viz například, kromě rozsudku ze dne 4. září 2018, ClientEarth v. Komise (C-57/16 P, EU:C:2018:660, body 48 a 50), rozsudky ze dne 7. června 2007, Wunenburger v. Komise (C-362/05 P, EU:C:2007:322, bod 52), a ze dne 30. dubna 2020, Izba Gospodarcza Producentów i Operatorów Urządzeń Rozrywkowych v. Komise (C-560/18 P, EU:C:2020:330, bod 40).

61 – Což samozřejmě nevylučuje, že se najdou i žalobci s nadpřirozenými schopnostmi, kteří jsou skutečně schopni předložit důkazy o tom, co nastane v budoucnosti.

62 – V bodě 53 rozsudku ClientEarth Soudní dvůr zachází totiž až tak daleko, že toto břemeno v podstatě přenáší na žalovaný orgán, když uvádí, že „[o]becná domněnka [...] může být v budoucnu Komisí znovu uplatněna v případě nových žádostí [...], což tento orgán nezpochybňuje“. Kurzivou zvýraznil autor tohoto stanoviska.

63 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 30. dubna 2020, Izba Gospodarcza Producentów i Operatorów Urządzeń Rozrywkowych v. Komise (C-560/18 P, EU:C:2020:330, body 49 a 50), v němž Soudní dvůr opětovně potvrdil rozhodnutí ve věci ClientEarth, byť obě věci odlišil na základě jejich skutkových okolností, tak, aby mohl dospět k odlišnému výsledku. Viz též stanovisko generálního advokáta G. Pitruzzelly ve věci Izba Gospodarcza Producentów i Operatorów Urządzeń Rozrywkowych v. Komise (C-560/18 P, EU:C:2019:1052, bod 88).

133. Zaprvé vycházelo dotčené odepření přístupu z široké právní teze týkající se použití nařízení č. 1049/2001, kterou by bylo možno použít znovu? Ano, vycházelo. Tato domněnka, či spíše právní pravidlo nebo teze⁶⁴, skutečně podle všeho stanoví, že *zpřístupnění unijních rozhodnutí napadených před unijními soudy by vážně ohrozilo ochranu soudního řízení ve smyslu čl. 4 odst. 1 písm. b) nařízení č. 1049/2001, zejména pokud budou tato rozhodnutí předmětem intenzivních diskusí*⁶⁵.

134. Lze takovou právní tezi uplatnit i v budoucích věcech? Jistěže ano, velmi jednoduše a se značným dopadem na přístup k dokumentům ve všech podobných věcech: jakékoli konečné správní rozhodnutí, které je zrovna náhodou předmětem soudního přezkumu u unijních soudů, by mohlo být vlastně vyloučeno z možnosti přístupu na základě nařízení č. 1049/2001 po značně dlouhou dobu trvání soudních přezkumných řízení u unijních soudů⁶⁶.

135. Zadržím, a aniž bych se chtěl zapojovat do zajímavé diskuse o tom, zda jsou akademičtí pracovníci, kteří dostávají dotace na výzkum, zvláště zranitelnou skupinou (ve smyslu rozhodnutí ve věci ClientEarth), v projednávané věci zaznělo, že sama navrhovatelka pravděpodobně v budoucnu podá další žádosti o přístup k dokumentům, které mají v držení unijní orgány. Věnuje se výzkumné činnosti právě ohledně tohoto tématu, přičemž její současný výzkum je financován dotací, která bude trvat nejméně do roku 2021. Proto v souladu s rozhodnutím Soudního dvora ve věci ClientEarth shledávám, že zde existuje opodstatněná pravděpodobnost, že tatáž navrhovatelka podá další žádosti či spíše na základě všech skutkových okolností předložených Soudnímu dvoru lze konstatovat, že takovouto pravděpodobnost budoucích žádostí jistě nelze vyloučit.

136. Ve stručnosti lze shrnout, že pokud by se Soudní dvůr chtěl zabývat i druhým důvodem kasačního opravného prostředku podaného navrhovatelkou, je tento důvod kasačního opravného prostředku podle mého názoru rovněž opodstatněný.

D. Rozsah projednávané věci

137. Navrhovatelka žádá, aby Soudní dvůr zrušil přezkoumávané usnesení. Kromě toho Soudní dvůr rovněž požádala, aby využil čl. 61 druhou větu statutu Soudního dvora Evropské unie. Toto ustanovení opravňuje Soudní dvůr k tomu, aby sám vydal konečné rozhodnutí ve věci, pokud to soudní řízení dovoluje, aniž by věc vracel zpět Tribunálu k rozhodnutí.

138. Vzhledem k tomu, že Tribunál v projednávané věci neposuzoval přípustnost věci ani věc samou, Soudnímu dvoru Evropské unie navrhuji, aby zrušil přezkoumávané usnesení a věc vrátil zpět Tribunálu na základě čl. 61 první věty statutu Soudního dvora Evropské unie. S ohledem na dosti výjimečný průběh řízení v projednávané věci byla vskutku potřebná diskuze, která měla být ohledně těchto záležitostí vedena, zkrácena tím, že Tribunál spor svým organizačním procesním opatřením přijatým na základě článku 89 jednacího řádu Tribunálu zaměřil jiným směrem.

64 – Podle mého názoru totiž neměl Soudní dvůr ve věci ClientEarth na mysli právní domněnku (ve smyslu *presumptio iuris* a všechny právní důsledky tohoto institutu), ale spíše právní tezi či právní pravidlo.

65 – Přičemž odpovídajícím způsobem formulovaná právní teze se markantně podobá tezi uvedené Soudním dvorem v rozsudku ve věci ClientEarth, bodu 49 uvedeného rozhodnutí.

66 – Aniž je dokonce potřeba otevírat diskusi o tom, co by to asi mohlo znamenat pro okolnosti dotyčné žádosti, pokud by byla podána „v kontextu intenzivních diskusí na blozích“ (bod 33 napadeného usnesení), postačí pouze poukázat na fascinující paradox obsažený v této tezi: pokud je určitá záležitost předmětem zájmu, a lze tedy očekávat, že vyvolá určitou diskusi, je skutečně potřeba, aby byl přístup k takové záležitosti odpírán? Je záhodno o onu často zmiňovanou otevřenost, průhlednost a větší odpovědnost unijních orgánů (bod 2 odůvodnění nařízení č. 1049/2001) usilovat pouze ve vztahu k rozhodnutím, která zcela bezpečně nikoho nezajímají?

V. Závěry

139. Navrhuji, aby Soudní dvůr rozhodl tak, že:

- usnesení Tribunálu Evropské unie ze dne 20. září 2018, Leino-Sandberg v. Parlament (T-421/17, nezveřejněné, EU:T:2018:628), se zrušuje;
- věc se vrací zpět Tribunálu;
- o nákladech řízení bude rozhodnuto později.